

Rebecka Pomerling
010-473 58 49
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Socialdepartementet

Svar på remiss gällande Tillgänglighetsdirektivet (SOU 2021:44)

Inledning

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, är inte remissinstans för Tillgänglighetsdirektivet (SOU 2021:44) men väljer ändå att besvara denna remiss. SPSM:s remissvar begränsar sig till de delar av betänkandet som SPSM bedömer som centrala utifrån myndighetens uppdrag.

SPSM har vid framtagandet av remissvaret samverkat med Myndigheten för tillgängliga medier.

9.1 Förhållandet till TF och YGL

SPSM delar utredningens bedömning.

Det är enligt SPSM angeläget att frågan om grundlagsändringar utreds vidare i den fortsatta beredningen, för att genomförandet inte ska försenas.

9.1.2 E-böcker

SPSM delar utredningens bedömning.

SPSM vill betona att om grundlagsändringar krävs för att kraven för e-böcker ska kunna börja gälla i Sverige, är det sannolikt att kraven börjar gälla flera år efter övriga EU-länder. SPSM vill lyfta fram behovet av Myndigheten för tillgängliga mediers främjande arbete gentemot bok- och förlagsbranschen. För att åstadkomma förändring utan lagstiftning krävs främjandeinsatser såsom vägledning och kommunikationsinsatser för att bidra till den omställning som krävs i god tid till dess att kraven börjar gälla.

10.4.8 Lagen om offentlig upphandling

SPSM delar utredningens bedömning. SPSM vill betona vikten av att även upphandlingar under tröskelvärdena omfattas av tillgänglighetskrav och att upphandlingsmyndigheten får ett särskilt uppdrag att genomföra informationskampanjer om tillgänglighetskrav.

Utredningen konstaterar i avsnitt 11.4 att webbaserade läromedel och applikationer som inte räknas som e-böcker, t.ex. interaktiva digitala läromedelsplattformar, riskerar att bli ett eftersatt område när det kommer till tillgänglighet. SPSM delar denna uppfattning. Sådana läromedel riskerar att falla utanför Tillgänglighetsdirektivets tillämpningsområde och det är även oklart om eller i vilken utsträckning de omfattas av annan lagstiftning inom tillgänglighetsområdet, såsom lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen) och undantaget i 1 kap. 17-17 f §§ upphovsrättslagen.

När det gäller DOS-lagen har Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) antagit rekommendationer om tolkning av DOS-lagen vad gäller dess tillämpning på lärplattformar.¹ SUHF har i rekommendationen kommit fram till att lärplattformar i grunden omfattas av DOS-lagen. Inom grundskolan och gymnasiet framgår dock av förarbetena till DOS-lagen (prop 2017/18:299 s. 47) att digital service som inte hänför sig till en verksamhets väsentliga administrativa funktioner är undantagna enligt 9 § 5 p.

Vad gäller upphovsrättslagens undantagsbestämmelse, ligger svårigheten framförallt i att digitala läromedel, i form av exempelvis webbapplikationer som har annat innehåll än e-böcker, inte framstår som en tjänst med en sammanhållen upphovsrättslig verkstyp utan kan bestå av flera olika upphovsrättsliga verkstyper. Det kan noteras att undantaget inte gäller för samtliga upphovsrättsliga verkstyper, varför bedömningen och undantagets tillämpning på digitala läromedel är svår och oklar.

För offentliga aktörer som lyder under lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska tillgänglighetskrav visserligen ställas på sådana digitala läromedel vid upphandlingar över tröskelvärdena. Tydliga rekommendationer från upphandlingsmyndigheten vad gäller tillgänglighetskrav vore därför önskvärt. Därtill bör sådana krav rimligen uppfylla samma lägstanivå som tillgänglighetsdirektivets krav.

¹Sveriges universitets- och högskoleförbund, Rekommendationer om tolkning av DOS-lagen vad gäller dess tillämpning på lärplattformar, REK. 2021:2, 2021-06-23, Dnr SU-850-0070-20.

11.4 Närmare om vad som omfattas av begreppet e- bok

SPSM tillstyrker förslaget men vill lämna följande kommentar.

Utredningen konstaterar att webbaserade läromedel och applikationer som inte räknas som e-böcker inte omfattas av direktivet. Det kan till exempel röra sig om interaktiva digitala läromedelsplattformar. SPSM menar att en konsekvens av detta blir att elever i grundskolan och gymnasieskolan inte har en likvärdig tillgång till läromedel. SPSM instämmer med utredningens synpunkt att det finns en risk att läromedel blir ett eftersatt område när det gäller tillgänglighet. SPSM menar också att otydligheten vad gäller tillgänglighet för digitala läromedel påverkar utvecklingen av universell utformning negativt.

18.3 Konsekvenser för privatpersoner

SPSM delar utredningens bedömning med följande kommentar.

Eftersom lagen gäller produkter som är riktade till konsumentförsäljning, alltså där produkter som inte säljs till privatpersoner är undantagna, kommer läromedel inte att omfattas av lagen. Det innebär att personer med funktionsnedsättning, som kan ha behov tillgängliga läromedel, inte kommer att få fördel av lagen på samma sätt i sin undervisning som de kan förvänta sig som privatpersoner.

Sakkunniga har i detta ärende varit Jonny Fjellner och Per Hellström.
Föredragande har varit juristen Rebecka Pomeroy.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Fredrik Malmberg

Generaldirektör